

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовао комисију: 24.04.2026. Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Др Мирослав Павловић	ванредни професор	Историја модерног доба (26.10.2023)
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Нови Сад		председник комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
2. Др Милош Ковић	редовни професор	Општа историја новог века (15.06.2022)
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Београд		члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. Др Војислав Г. Павловић	научни саветник	Савремена историја (историја XIX и XX века) (14.10.2016)
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Балканолошки институт САНУ		члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
4. Др Ђорђе Ђурић	редовни професор	Историја модерног доба (05.05. 2021)
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Нови Сад		ментор и члан комисије
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
5.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Марија (Горан) Мусулин		
2. Датум рођења, општина, држава: 15.12.1995. Бор, Република Србија		

3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Филозофски факултет Универзитета у Београду, мастер студије, мастер историје
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2021. Докторске академске студије Историје (статут 2015)

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Дипломатски односи Србије и Румуније (1903-1916)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, схема, графикона и сл.

Докторска дисертација кандидаткиње Марије Мусулин под насловом *Дипломатски односи Србије и Румуније (1903–1916)* садржи укупно 338 страница. После првих осам непагинисаних страница са Кључним документацијским информацијама на српском и енглеском језику обухвата, уводна методолошка разматрања (1–63) организована унутар шест поднаслова, затим три тематско хронолошке целине (стр. 64–309) у оквиру којих је материја организована и изложена путем четрнаест делова, закључак (стр. 310–316) и списак извора и литературе (стр. 317–330).

Преглед основног текста рада који са научним апаратом обухвата 330 страница (1–330) је следећи:

I Уводна разматрања (стр. 1-63)

I.1. Предмет и циљ истраживања

I.2. Степен истражености теме, извори и литература

I.3. Структура дисертације

I.4. Од Берлинског конгреса до Мајског преврата: спољнополитички оквир Србије и Румуније (1878–1903)

I.5. Спољнополитички оквир Србије и Румуније (1903–1916)

I.6. Унутрашњополитички развој Србије и Румуније (1903–1916)

II Почетак нове етапе: српско-румунски дипломатски односи (1903–1908) (стр. 64-117)

II.1. Завера у Београду, хладноћа у Букурешту: одјеци Мајског преврата у Румунији

II.2. Политика под сенком завереника: Румунија и дипломатски одјеци нестабилности у Србији

II.3. Међубалкански односи и македонска криза: дипломатске позиције Србије, Румуније и Бугарске (1903–1908)

II.4. Економска и саобраћајна питања у српско-румунским односима (1903–1908)

III Од Анексионе кризе до савезничких рачуница: српско-румунски односи (1908–1913) (стр. 118-201)

III.1. „Ни у тикви суда, ни у Влаху друга“: односи Србије и Румуније у време Анексионе кризе

III.2. Србија у румунским дипломатским проценама (1909–1912)

III.3. Српско-румунски односи у Првом балканском рат

III.4. Српско-румунски односи у Другом балканском рату

III.5. Јадранска железница и дунавски мост у српско-румунским односима после Анексионе кризе (1908–1913)

IV Односи Србије и Румуније на прагу глобалног сукоба (1913–1916) (стр. 202-309)

IV.1. Српско-румунски односи након Букурешког мира (1913–1914)

IV.2. „Уздати се треба у се и у своју снагу“: српско-румунски односи у Јулској кризи

IV.3. Неутралност и дипломатске калкулације: односи Србије и Румуније 1914

IV.4. Између условљавања и неутралности: Банат и савезничке понуде Румунији

IV.5. У сенци слома Србије: румунска политика чекања и одлука о рату (август 1915 – август 1916)

Закључак (стр. 310-316)

Списак извора и литературе (стр. 317-330)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом делу дисертације *Уводна разматрања* (стр. 1–63) кандидаткиња Марија Мусулин је образложила тему докторске дисертације, јасно методолошки омеђила њен хронолошки распон, скренула пажњу на историјске околности и тематски оквир унутар кога су истраживани дипломатски односи Србије и Румуније, указала на методолошки и теоријски приступ, такође је детаљно приказала хеуристичку основу истраживања. Поред луцидног прегледа стања истражености теме у литератури (уз јасно идентификоване празнине у досадашњим сазнањима) дат је исцрпан преглед садржаја архивских фондова које је кандидаткиња користила за креирање слике дипломатских односа Србије и Румуније и попуњавање ових празнина. Успешно су дати прикази унутрашњо-политичких прилика у Србији и Румунији и указано је на политичке и економске процесе који су диктирали теме дипломатских односа ове две државе у обрађеном периоду. Такође, преглед међународног положаја Србије и Румуније дао је јасну слику положаја ових земаља у ширем, европском оквиру и указао на њихове почетне ставове у обрађеном периоду, као и на међународне константе које су диктирале ове односе.

Други део дисертације Марије Мусулин насловљен са *Почетак нове етапе: српско–румунски дипломатски односи, 1903–1908* (стр. 64–117) на основу архивских истраживања даје нове увиде о румунском виђењу Мајског преврата из 1903. у Србији и првобитну резервисаност румунске стране према корацима новог владара и владе у Србији, али и обостране напоре да се односи унапреде. Такође, у тексту видимо нова сазнања о развоју односа Србије и Румуније у контексту низа питања регионалне – балканске стабилности као и покушаје да се поправе међусобни односи кроз сарадњу на пољима економије и саобраћаја, али међународне прилике које су стајале на путу могућег савезничког зближавања ове две државе. Кандидаткиња у овом и наредним деловима дисертације јасно просуђује каква је улога истакнутих појединаца на високом политичком и дипломатским положајима на обе стране.

У трећем делу насловљеном *Од Анексионе кризе до савезничких рачуница: српско–румунски односи, 1908–1913*. (стр. 118–201) које обухвата раздобље од Анексионе кризе 1908. године до Балканских ратова и њихових последица 1913. године, кандидаткиња је на ваљан начин обрадила дипломатске односе Србије и Румуније у светлу измењених регионалних прилика. Показала је како су се анексија Босне и Херцеговине и криза коју је овај акт произвео одразили на позиционирање обе државе и њихове интересе у оквиру балканског и европског политичког система. На основу архивске грађе дата је интерпретација утицаја Анексионе кризе, балканских савеза и територијалних питања у ширем региону на међусобне односе Србије и Румуније

У четвртој целини која носи наслов *Односи Србије и Румуније на прагу глобалног сукоба, 1913–1916* (стр. 202–239) кандидаткиња Марија Мусулин обрађује период од завршетка Балканских ратова до уласка Румуније у Први светски рат. Детаљно се анализирају сви аспекти румунске неутралности у првим годинама рата, утицај ратних операција у региону, као и компликованог система међународних савеза на српско–румунске односе. Посебно се испитују процене и очекивања српске и румунске стране у вези са могућим уласком Румуније у рат, територијалне претензије обеју држава, могуће тачке спорења, као и значај ових односа у ширем контексту европске кризе и ратних дешавања. У овом одељку је посебно дошла до изражаја вешта интерпретација коју је кандидаткиња извела на основу нових сазнања заснованих на архивском истраживању

У Закључку (стр. 310–317) кандидаткиња је логички јасно и систематично представила главне резултате свог истраживања, показавши висок степен зрелости и оспособљености за исориографску интерпретацију, потврдивши да је дисертација написана у складу с оним што је постављено као циљ у пријави теме докторске дисертације.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

1. Милинковић, М (2025). A Cry of Horror Rose from Our Chests: The Romanian View of the May

Coup. In Vladimir Lj. Cvetković, Ionuț Nistor (eds.) *Serbian/Yugoslav-Romanian Relations and Interactions in the 20th Century*, Belgrade:, 235–254. DOI: <https://doi.org/10.31212/2025.serb-roman.mil.235-254>

2. Милинковић, М. (2024) Поједини аспекти обраде Првог светског рата у савременим српским и румунским уџбеницима историје за ниже разреде. *Зборник Матице српске за друштвене науке* 191 (3), , 311–329. DOI: <https://doi.org/10.2298/ZMSDN2491311M>
3. Милинковић, М. (2024) Кратка анализа уџбеника историје и традиције српске мањине за седми разред. *Acta Pannonica* 6, 37–47.
4. Милинковић, М. (2023) Србија и Румунија: Питање испоруке соли и преговори за трговински уговор 1906. године. *Зборник Матице српске за друштвене науке* 188 (4), 517–530. DOI: 10.2298/ZMSDN2388517M
5. Милинковић, М. (2022) Краљ Румуније Карол I и балканске државе на почетку XX века. *Темнишварски зборник* 14, 31–53.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Кандидаткиња Марија Мусулин је на основу широког обухвата изворне архивске грађе превасходно српског и румунског порекла, као и коришћене штампе, публицистике и историографске литературе настале на више светских језика (српски, румунски, енглески, а делом француски, немачки, руски), приказала природу дипломатских односа Србије и Румуније у периоду од Мајског преврата 1903. до уласка Румуније у Први светски рат 1916. године. Кандидаткиња је на основу систематски изложеног материјала и ваљане историографске интерпретације извела закључке и установила неколико трајних образаца који су утицали на динамику српско–румунских односа. Први је настојање румунске политике да избегавајући обавезујуће савезе и уговоре очува слободу деловања у односима са балканским државама па тако и са и Србијом. Други је разлика између дипломатске реторике и политичког деловања. То посебно долази до изражаја у периоду пре почетка Првог светског рата (изузимајућу искорак у вези са уговором у Букурешту 1913, а и тада је савезнички наступ са Србијом био последица очувања румунских инетерса које је угрожавала све агресивнија политика Бугарске), као и током 1914–1915. Трећи образац је утицај великих сила, који је често био пресудан и одређивао ток српско-румунских односа. Како у периоду пре 1914. године, тако и током Првог светског рата, могућности и границе српско–румунске сарадње у значајној мери зависиле су од ширег система савезништва, притисака и дипломатских комбинација. Отварање питање Баната и његове територијалне припадности представља упечатљив пример како су савезнички интереси посредно утицали на дефинисање националних планова Румуније и Србије, па у појединим тренуцима доводили до додатног компликовања односа ове две државе. Овако аргументовани и ваљано изведени закључци које је кандидаткиња извела у дисертацији представљају одлично полазиште за разумевање односа двеју суседних држава у наредном периоду, као и поуздану основу за будућа истраживања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидаткиња Марија Мусулин је у дисертацији *Дипломатски односи Србије и Румуније 1903–1916*. испунила научне циљева које је пред себе поставила. Кандидаткиња је у докторској дисертацији успешно презентовала резултате обимног истраживања дипломатских односа Србије и Румуније 1903-1916. Материја је изложена систематично и прецизно, језички и стилски умешно, а анализа, интерпретација и закључци су дати на високом нивоу.

На основу свега наведеног, начин приказа, историографске интерпретације и тумачења резултата истраживања у дисертацији мсп Марије Мусулин оцењује се изразито позитивно.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање. Навести нумеричке податке о резултатима провере оригиналности рада и дати текстуално образложење.
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе? Дисертација садржи све битне елементе
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Дисертација представља оригиналан допринос науци пошто је у њој на основу релевантне литературе, објављених извора и необјављене архивске грађе по први пут дат целовит преглед дипломарских односа Србије и Румуније 1903 – 1916 (од Мајског преврата до уласка Румуније у Први светски рат) какав до сада није постојао у нашој историографији.
4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? Дисертација нема недостатке
5. Образложење резултата провере оригиналности рада (нумерички и наративно): На основу анализе која је извршена 13.3.2026. програмом IThenticate који Филозофски факултет користи за проверу оригиналности текста у докторским дисертацијама, закључено је да индекс поклапања у раду кандидаткиње Марије Мусулин износи 7%, у 115433 речи програм проналази 759 поклапања према 167 извора. Сва поклапања су мања од 1%. Додатном провером констатовано је да се поклапање од 7% односи на опште појмове, синтагме и изразе који се користе у историографији или наслове референци. Све референце су наведене у складу с принципима академске честитости. Нема елемената плагијаризма
X ПРЕДЛОГ:
На основу наведеног, комисија предлаже:
а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана; б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени); в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум:
Нови Сад 27. мај 2026.

- Др Мирослав Павловић, ванредни професор
_____, председник
- Др Милош Ковић, редовни професор
_____, члан
- Др Војислав Г. Павловић, научни саветник
_____, члан
- Др Ђорђе Ђурић, редовни професор
_____, ментор и члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.